

JÄRVENLASKUJEN VUOKKO

KYLÄSUUNNITELMA 2007

Sisällysluettelo

1	Johdanto	3
2	Vuokko.....	3
3	Kylätoiminta	3
	Kylätoimikunta ja kylätalo	4
	Vuokon entinen koulu	4
	Pohjois-Vuokon Martat	4
	Pohjois-Vuokon Metsästysyhdistys ry	5
4	Vuokon nähtävyydet.....	6
	Luonnonmuodostelmat	6
	Porttilouhi	6
	Härkilouhi	6
	Jynkkä.....	6
	Näköalapaikat.....	7
	Suojelualueet.....	8
	Soidinniemi.....	8
	Piilovaara	8
	Tervapuro.....	8
	Kulttuurikohteet	9
	Äyhkyri,	9
	Historiallisia kohteita	9
	UKK-reitti ja maja	10
	Vepsänjoen kanoottireitti	10
	Lintujärvet	10
	Vuokonjärvi	10
	Kopsalampi	11
	Retulampi (Kivikkolanlampi).....	11
	Suortolampi-Roposenlahti.....	11

1 Johdanto

Vuokon kyläsuunnitelma ja laatiminen toteutettiin osana Ylä-Karjalan kyläsuunnitelmat – hanketta, jota rahoittaa Vaara-Karjalan Leader ry. Hankkeen toteuttajana on Maaseudun Sivistysliiton Itä-Suomen aluejärjestö yhdessä Pohjois-Karjalan Kylät ry:n kanssa. Tavoitteena on tehdä hankkeen avulla kuusi kyläsuunnitelmaa Ylä-Karjalan alueelle. Kyläsuunnitelma on kooste kyläkokousten työstä ja se on yhteistyön ja yhteisen suunnittelun tulos. Vuokon kyläiltojen vetäjinä ja kyläkehittäjinä toimivat Timo Reko Maaseudun Sivistysliitosta ja Anne Pulkkinen Pohjois-Karjalan kylät ry:stä.

2 Vuokko

Vuokon asutus on hyvin vanhaa, jo kivikauden aikana 5000-3000 vuotta sitten on Vuokossa ollut metsästyksellä ja kalastuksella elantonsa hankkineita ihmisiä. Ensimmäinen kirjallinen tieto Vuokon asutuksesta on 1580 luvulta. Neljä karjalaistaloa on ollut Vuokonjokisuulla lähellä Pielisen rantaa.

Elinkeinorakenteeltaan Vuokko on maa- ja metsätalospainotteinen ja kylä on sekä pinta-alaltaan että asukasmäärältään Juuan suurimpia kyliä. Vuosituhannen vaihteen asukasluku oli 520. Vuokonjärvi jakaa kylän viiteen osa-alueeseen, jotka ovat Vihtasuo, Etelä-, Keski-, Länsi- ja Pohjois-Vuokko. Itä-Vuokko puuttuu, koska sen paikalla on upea Pielinen laajoine selkineen.

Kylän asutus keskittyy nauhamaiseksi molemmin puolin Vuokonjärveä. Kolmen vuosisadan aikana suoritetuilla järvenlaskuilla on kivetöntä viljelysmaata saatu lähes 500 hehtaaria.

Tämä kyläsuunnitelma koskee Länsi- ja Pohjois-Vuokkoa.

3 Kylätoiminta

Vuokon kylällä toimii kylätoimikunta, martat ja metsästysseura. Metsästysseuran toiminta on ollut viime vuosina aktiivisinta ja se on kehittänyt omalta osaltaan toimintaansa sekä kylää omien kehittämishankkeiden avulla. Kaikki tahot tekevät tiivistä yhteistyötä kylän asioiden eteenpäin viemiseksi.

Kylätoimikunta ja kylätalo

Kylätoimikunta on aktiivinen ja tekee tiiviisti yhteistyötä kylän eri yhdistysten kanssa. Jonkin verran yhdistyksissä on samoja toimijoita, joiden vastuulla on kylän kehittämistoimenpiteiden eteenpäin vieminen. Kylän tapahtumat toteutetaan yhteistyössä. Kylällä ei ole omaa kylätaloa. Kylätapaamiset ja erilaiset tilaisuudet järjestetään yleensä metsästysseuran kodalla tai Vuokon entisellä koululla, joka on nykyisin yksityisessä omistuksessa.

Vuokon entinen koulu

Pohjois-Vuokon koulupiiri on perustettu 1920-luvun alkupuolella. Alkuvuosina koulua pidettiin väli aikaistiloissa mm. Kiikkulassa ja Simolassa, käsitöitä tehtiin Nuutilassa.

Vuonna 1926 valmistui kaksikerroksinen kolme luokkahuonetta ja opettajien asunnot käsittävä koulurakennus. Myöhemmin vuosina siihen rakennettiin lisäksi siipi. Parhaimmillaan koulussa oli oppilaita 150. Koulu purettiin vuonna 1965. Samalle tontille rakennettiin uusi koulu, jonka suunnitteli Veijo Martikainen.

Nykyisin koulurakennus on yksityisessä omistuksessa ja kyläläiset ovat saaneet käyttää sitä omiin tapahtumiin ja tilaisuuksiin.

Pohjois-Vuokon Martat

Martat kokoontuvat noin 6-7 kertaa vuodessa, tilanteiden ja tarpeen mukaan. Retkiä on perinteisesti järjestetty muutama vuodessa. Martat järjestävät eri aiheista kurssi- ja koulutuspäiviä. Seuraavan kurssi aihe on sienet. Vuokon entinen koulu laitoskeittiöineen mahdollistaa erilaisten kurssien ja koulutusten järjestämisen kylällä.

Pohjois-Vuokon Metsästysyhdistys ry

Vuokon kylän tapahtumissa on merkittävässä toimija on Pohjois-Vuokon metsästysyhdistys ry.

Metsästysseura on perustettu vuonna 1949. Seuraa oli perustamassa 15 ihmistä ja seuran ensimmäinen puheenjohtaja oli Matti Nykyri. Nykyinen puheenjohtaja on Vilho Tenhunen p. 050 343 0049.

Seuran toimintaperiaate on metsästyksmaiden vuokraus, riistanhoito, koulutus- ja kilpailutoiminta ja metsästys riistakantoja vaarantamatta. Lisäksi seura on järjestänyt lukuisia kylätapahtumia yksin ja yhteistyössä muiden yhteisöjen kanssa.

Seuralla on metsästyksmaita n. 5600 ha ja jäsenmäärä on kasvanut noin sataan. Naisjäseniä on vain kaksi. Oma ampumarata ja riistankäsittelyhalli on jäsenten vapaassa käytössä. Seura on kehittämishankkeen avulla rakentanut kylälle kodan, jossa erilaisia tapahtumia on mahdollisuus järjestää. Hirvipeijaisia seura on järjestänyt jo vuodesta 1968.

Erätulet on järjestetty vuodesta 1999. Ensimmäiset Erätulet loimusivat Penttilänvaaran maisemissa. Kahtena viime vuotena tapahtuma on järjestetty Möttösten metsästys majalla. Keväiset koko perheen pilkkikisat ovat kuuluneet myös seuran perinteiseen ohjelmistoon. Seurat Penttilänvaaralla "Paavo Ruotsalaisen jalanjäljillä" suurena jokakesäisenä tapahtumana. Paavo Ruotsalaisen saarnamatkojen aikainen aitta on vielä olematta.

4 Vuokon nähtävyydet

Luonnonmuodostelmat

Porttilouhi

Komea rotkomuodostelma jonka pohjalla virtaa Porttipuro. Rotkoalueella puusto on vanhaa ja luonnontilaista. Sellaisena se pysyykin, sillä kohteesta maanomistaja on solminut ympäristötukisopimuksen.

UKK-reitti kulkee Porttilouhen eteläisen jyrkänteen päältä. Länsipäässä on upealla kohdalla levhädyspaikka. Vastakkaisella puolella on kallion ja ison lohkareen muodostama luonnonportti, josta paikka on saanut nimensä.

(Ohjeet: Porttilouhelle pääset vaeltamalla UKK-reittiä UKK-majalta pohjoiseen. Autolla lähimmäksi pääsee ajamalla valtatie 6:lta Tervavaarantietä 5,6 km. Oikealle kääntyvää tietä 3 km ja kääntyminen vasemmalle. Vähän ennen tienpäättä on heikkokuntoinen silta. Rotko löytyy tien päästä lounaaseen.)

Härkilouhi

Vuokonjärven keskellä olevassa Ruottilansaaressa ranta-alueelta jylhänä kohoava kallioseinä. Se näkyy hyvin Vuokon vanhalle tielle Vuokonjärven Loman ja kesäteatterin kohdalla. Härkilouhi antaa komean taustan kesäteatteriesityksille.

(Ohjeet: Vanhaa Vuokontietä 10 km, vasemmalla. Ruottilansaareen menee tie valtatie 6:lta. Jos haluat tutustua kohteeseen lähemmin, vältä alueelle menoa huhti-kesäkuussa.)

Jynkkä

Pielisellä olevan Kertonsaaren pohjoispäässä on Jynkänlahti, joka aavan Kojonselän rantamilla tarjoaa veneilijälle kauniin levhädyspaikan. Lahtea reunustaa korkeat, suoraan vedestä nousevat kallioseinämät. Pieni niemi silokallioineen tarjoaa hyvän retkipaikan (tulenteke ei ole sallittua).

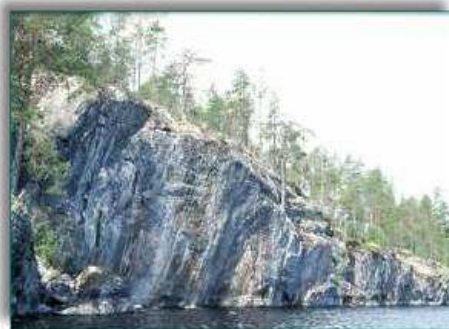
Porttilouhi

Härkilouhi

Jynkkä

--	--

Näköalapaikat

Korkealta näkyy kauas. Vuokon maisemia voit ihailla vaikka Karsikkovaaralta. Sieltä on näköalaa etenkin Pieliselle. Viereiseltä Tievaaralta avautuu komea kulttuurimaisema Vuokonjärven yli Länsi-Vuokkoon. Vaaran pohjoispäästä näkymää on myös Pieliselle.

Penttilänvaaralta (215 m mpy) katse kantaa yli Vuokon kylän, aina Pieliselle saakka. Muita korkeita paikkoja ovat Suovaara (255 m mpy) Porttilouhen pohjoispuolella. Vuokon korkein kohta on Rontsan Silkovaarassa (261,6 m mpy).

Rontsasta on näkymää yli Vuokon kylän aina Nurmeksen Jurttivaaralle saakka. (Ohjeet: Tievaara ja Karsikkovaara ovat Vuokon vanhan tien ja Pielisen välissä. Tievaaralle pääsee kipuamalla kesäteatterin eteläpuolelta taimikkorinnettä ylös. Itäpuolella olevalle Karsikkovaaralle pääsee parhaiten Vuokonniementieltä. Vaara jää tien itäpuolelle. Kohteille ei ole merkittyjä polkuja ja Tievaarassa oleva laavu on yksityinen. Penttilänvaaralle pääsee pitkin Penttilänvaarantietä. Näköalat avautuvat vaaranlaen peltoalueilta, joiden halki tie menee. Rontsassa korkeimmalla kohdalla metsä peittää näkymiä. Mukavia maisemia näkyy Rontsantieltä ennen ja jälkeen viimeisten talojen "osoitteessa" 9200-9500 m).

Penttilänvaara

Rontsa

Suojelualueet

Soidinniemi

Valtion maalle perustettu vanhojen metsien suojelukohde Vaarajärven etelärannalla kylän luoteisnurkassa. Rauhoitettuna on 24 hehtaaria vanhaa havumetsää. Puron varresta voit löytää purouittoon liittyviä merkkejä. Kohde on helposti saavutettavissa, koska metsäautotie halkaisee alueen. (Ohje: Valtatie 6:lta Tervavaarantietä halki asumattomien metsäalueiden n. 9,5 km, josta käänös vasemmalle. Metsätietä n. 6,5 km, kääntyminen oikealle. Suojelualue alkaa n. 500 m päässä taimikoiden jälkeen.)

Piilovaara

Yksityismaalle perustettu 7 hehtaarin kokoinen vanhojen metsien suojelualue Suuri Piilovaarassa. Jyhkeää rinnekuusikkoa. (Ohje: Valtatie 6:lta Tervaskankaan tietä, jolta käännetään oikealle turkistarhojen kohdalta. Piilolammen luota oikealle. Kohde jää vasemmalle vähän ennen tien päättymistä.)

Tervapuro

Parin hehtaarin kokoinen yksityismaalle perustettu suojelualue. Tervapuro luikertelee syvässä notkossa, jonka penkoista pohjavettä pursuaa maan pinnalle ns. [tihkupintoina](#).

(Ohje: Valtatie 6:lla Tervaskankaan tiehaarasta 100 m pohjoiseen, välittömästi valtatie itäpuolella)

Soidinniemi

Piilovaara

Tervapuro

Kulttuurikohteet

Äyhkyri,

Äyhkyrintie 192

Kulttuurihistoriallisesti arvokas vanha pihapiiri, jonka rakennuksista osa on

1600-luvulta. Pihapiiriin kuuluu asuinrakennus, navetta, kolmirivinen aitta, luhtiaitta, kellari, vinttikaivo ja viereisten vaaraviljelysten heinäladot.

Pirtin nykyinen uuni on rakennettu vuonna 1878, mutta samalla paikalla on aiemmin ollut sisäänlämpiävä uuni. Pirtin vanha, hyvin säilynyt ovi viittaa 1600-

luvulle. Kellari on tehty luonnonkivistä ja katto on tehty holvaamalla. Rakennukset ovat yksityisomistuksessa. [Äyhkyrin vanhan vinttikaivon tarina](#)

Historiallisia kohteita

Rautamalmia on Vuokossa nostettu järven pohjasta. Raudan sulatukseen liittyviä sulatuspaikkoja, ns. hyttipaikkoja on löytynyt muun muassa Lehtoniemen Salakkapuron Myllykosken luota

Paikan historiasta kertovat jäänteet. Ne ovat kivikauden kampakeraamiselta ajalta (n.4200-2000 eKr). Paikalta löytyi kvartsi-iskoksia ja kiviesineitä. Toinen ns. hyttipaikka on Keski- Vuokon koulusta noin 100 metriä etelään, pellon keskellä olevassa pienessä metsäsaarekkeessa.

UKK-reitti ja maja

Vuonna 1980 perustettu laajempaan kokonaisuuteen kuuluva reitti, joka osin noudattelee Urho Kaleva Kekkonen 1950-luvulla tekemän hiihtovaelluksen reittiä. Kiteenjärven rannassa on retkeilijöille tarjolla UKK-maja, joka on vaeltajille avoin. Tarjolla on majoituksen lisäksi sauna, tulipaikka ja asianmukainen jätekeräily piste.

Majalta pohjoiseen olevalla Porttilohella on nuotiopaikka. Reittikarttoja saatavana Juuan kunnasta. (Ohje: Kiteenjärven länsirannalla. Tie järven pohjoispäästä läpi maisemoitujen soraomonttujen. Tiellä puomi jonkin matkaa ennen majaa.)

Vepsänjoen kanoottireitti

Reitti alkaa Kiteenjärvestä ja kulkee ensin Tammipurona ja Sarvipurona. Sammakkolammilta alkaa Vepsänjoki, joka tuo retkeilijän kauniille Ylemmäiselle. Sieltä on mahdollista jatkaa kirkonkylälle ja Pieliselle asti. Kokonaispituus on tuolloin 28 km ja korkeuseroa 61,1 m (n.2,2 m/km). Ilvolankoski ei sovellu melomiseen. Kiteenjärvellä on UKK-reitin maja. Nuotiopaikkoja löytyy Ruukinkoskelta ja Sorveuskoskelta. Matkalla nähtävissä purouittoon kuuluneita tammia yms. Tammipuro ja Sarvipuro soveltuvat retkeilyyn vain runsaan veden aikana. Muulloin kannattaa lähteä Sammakkolammelta. Reittiä ei huolleta.

Lintujärvet

Vuokonjärvi

Vuokonjärven pintaa on aikojen kuluessa laskettu useita kertoja. Tyypillistä Vuokonjärvelle ovat ympäröivät pellot, välissä olevat pajukot ja pehmeitä rantoja reunustavat järvikortevyöhykkeet. Järvi kuuluu suurelta osaltaan valtakunnalliseen lintuvesien suojeluohjelmaan. Vuonna 1999 tehdyssä selvityksessä tavattiin kaikkiaan 50 pesivää lajia ja 586 lintuparia. Lintuvesilajisto on melko edustava (laulujoutsen, lapasorsa, heinätavi, luhtahuitti, pikkulokki). Eteläpään on suunnitteilla lintutorni.

--	--

Kopsalampi

Rehevä, umpeenkasvava lampi, joka pienen kannaksen läpi kulkevan kanavan kautta on yhteydessä Pieliseen. Juukalaisittain lammella pesivä erikoisuus on ruskosuohaukka, jota tavataan vain yhdellä muulla paikalla. Muita lintuvesilajeja ovat mm. punasotka, heinätavi, lapasorsa ja härkälintu.

(Ohje: Vihtasuo, Kopsarannantietä 1,6 km , lampi oikealla)

Retulampi (Kivikkolanlampi)

Myös Retulampi on suorassa yhteydessä Pieliseen. Lammen linnusto on hieman taantunut viime vuosikymmeninä.

(Ohje: Etelä-Vuokko, Ruohonientietä n.1,2 km , lampi vasemmalla, lampi saavutettavissa myös Ruohonientieltä lähtevältä Lahtelantieltä, 1,2 km, lampi oikealla)

Suortolampi-Roposenlahti

Ruohikkoinen Pielisen lahti ja siihen liittyvä lampi. Lajistoon kuuluu mm. laulujoutsen, härkälintu, heinätavi, lapasorsa ja pikkulokki.

(Ohje: Pohjois-Vuokko, Vuokon vanhalta tieltä Murtolantietä 1 km, kohde jää oikealle, tai Suortolammintietä, joka sivuaa Suortolampea. Tie päättyy venesatamaan, josta Roposenlahti näkyy vasemmalla.)

5 Tulevaisuus ja kehittämisohjelmat

Kyläsuunnitelmaa ja kehittämisohjelmia työstettiin kuudessa kyläillassa.

Suunnitelmailloissa oli mukana keskimäärin parikymmentä kyläläistä ja eri työvaiheisiin osallistui reilut kolmekymmentä henkilöä. Työmenetelmänä käytettiin Tulevaisuuden Verstas työpajaa. Kyläiltoihin kutsuttiin väki koolle joka talouteen postitetuilla kirjeillä, lehti-ilmoituksilla ja Pohjois-Karjalan ääniaaltojen kautta menovinkeissä.

Kehittämisohjelmat

1. Kylätoiminnan ja toimitilojen kehittäminen
2. Harrastustoiminta
3. Kyläpalvelut / kyläavustaja / kylätalkkari
4. Saviniemen salmenruoppaus ja siistiminen
5. Kehittämishanke

--	--

Kylätoiminta ja toimitilat

Kehittämisohjelmia suunniteltaessa esille nousi useaan otteeseen tarve omasta paikasta ja tiloista harrastustoiminnan ja kylätoiminnan monipuolistamiseksi. Vuokon entinen koulu on yksityisessä omistuksessa, mutta koululla ei toistaiseksi vielä ole suunnitelmissa mitään toimintaa. Koulun tilat soveltuisivat oivallisesti kylätoimintaan. Koululla on vielä olemassa laitoskeittiö ja rakennus on kohtalaisen hyvässä kunnossa. Kylätoimikunnan tulisi neuvotella koulun nykyisen omistajan kanssa vuokrasopimus tiloista. Pitkä vuokrasopimus mahdollistaisi myös hankerahoituksen käytön tilojen toimivuuden parantamiseksi kyläläisille harrastus- ja kylätoimintaan.

Upeat luontokohteet, maisemat ja kasvillisuus yhdistettynä historiaan ja tarinoihin antavat ainekset kylämatkailun / kyläretkien kehittämisen ja tätä kautta kylän markkinoinnin ja alueen tunnetuksi tekemiseen. Toiminnan ja retkipakettien kehittäminen pitäisi aloittaa yhdessä kyläläisten kanssa. Oivallinen tapa retkien kehittämiseen on aloittaa retkeilyreittien kokeilu omien, kyläläisten kesken tehtävien retkien kautta. Myös yhteistyö lähialueen kylien kanssa olisi hyvä aloittaa.

Harrastustoiminta

Harrastustoimintaa suunniteltaessa esille nousi erilaisten liikuntakerhojen tarve. Koulun liikuntasali soveltuu hyvin pallopeleihin ja erilaisten liikunta- ja tanssiharrastusten toteuttamiseen. Mikäli entisen koulun osalta saadaan vuokrasopimus sovittua, tulisi tiloja koskeva toiminnallinen suunnitelma työstää ensi tilassa.

Kyläavustaja / kylätalkkari

Kylälle kaivataan vanhusten auttajaa ja kylän omaa monitoimimiestä. Pohjois-Karjalan Kylät ry:n Yhteistölliset työt –hanke auttaa kyläläisiä löytämään oman kyläavustajan jo olemassa olevien kotipalveluyritysten joukosta. Kylälle postitetaan tiedot lähialueen yrittäjistä. Postitus tapahtuu yhteistyössä kylätoimikunnan kanssa, kulut maksaa hanke. Tällä toimenpiteellä saadaan töitä olemassa oleville tekijöille ja löydetään tekijät olemassa oleville töille. Toimenpide toteutetaan viimeistään lokakuun 2007 aikana.

Saviniemen salmi

Saviniemen salmen ruoppausta on suunniteltu jo muutaman vuoden ajan. Ympäristökeskukselta on rahoitustakin hankkeelle kysely. Asian tiimoilta tulisi kirjoittaa hankesuunnitelma joko Vaara-Karjalan Leaderiin tai Ympäristökeskukseen. Kylätoimikunta työstää asiaa eteenpäin. Uuden rahoituskauden kehittämishankemuksia aletaan ottaa vastaan vasta 17.10.2007.

--	--

Kehittämishanke

Vuokon kylän ja kylätoiminnan kehittämisen tueksi tulisi laatia kehittämis/hankesuunnitelma. Hankkeen avulla kylälle suunniteltavat toimenpiteet saataisiin toteutettua tehokkaammin. Hanke edellyttäisi kylätoimikunnan rekisteröitymistä yhdistykseksi.

Kehittämishankkeen osa-alueita voisi olla:

1. Kylätalon tilojen kunnostaminen omiin tarpeisiin
2. Harrastustoiminnan suunnittelu ja käynnistäminen
3. Kyläretkien suunnittelu ja yhteistyö lähikylien kanssa
4. Kyltit ja opaskartat
5. Kylän ja kyläretkien markkinointi
6. Oman kylän yhteisöllisyyden kehittäminen, yhteiset retket ja yhdessä tekeminen

Kyläkehittäjät Timo Reko ja Anne Pulkkinen auttavat hankesuunnittelussa ja hankkeen kirjoittamisessa, mikäli apua tarvitaan.